

Sygn. akt II Ko 613/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2017r.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSO Rafał Kraciuk

Protokolant: sekr. sąd. Joanna Wianecka

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Krzysztofa Rosińskiego

po rozpoznaniu w dniu 22.03.2017r.

sprawy z wniosku L. J.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

Wniosek oddała.

Sygn. akt II Ko 613/16

UZASADNIENIE

L. R. za pośrednictwem swojego pełnomocnika złożył wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie: za niesłuszne zatrzymanie oraz niesłuszne stosowanie środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych polegających na pełnieniu funkcji inspektora (...) w G. Oddział w S..

Ustalono następujący stan faktyczny:

L. J. w toku postępowania V DS. 31/12 został zatrzymany w dniu 30 lipca 2012r. Następnie został złożony wniosek o jego tymczasowe aresztowanie, który przez Sąd Rejonowy w Gorzowie Wlkp. decyzją z dnia 01 sierpnia 2012r. nie został uwzględniony. Orzeczenie to zostało po rozpoznaniu zażalenia utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. Wydział IV Karny Odwoławczy z dnia 29 sierpnia 2012r. Następnie postanowieniem Prokuratora Prokuratury Okręgowej w G. z dnia 27 września 2012r. został wobec L. J. zastosowany środek zapobiegawczy w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych polegających na pełnieniu funkcji Inspektora (...) w G. Oddział w S., który to po rozpoznaniu zażalenia został decyzją Sądu Rejonowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 23.11.2012r. uchylony.

Wyrokiem z dnia 30.10.2015r. Sąd Rejonowy w Słubicach uniewinnił L. J. od popełnienia zarzucanych mu czynów, który to wyrok został utrzymany w mocy orzeczeniem Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. z dnia 16 lutego 2016r. w sprawie IV Ka 41/16.

Wniosek o zadośćuczynienie i odszkodowanie został przez wnioskodawcę złożony dnia 02.11.2016r.

Dowód: - akta sprawy II K 565/15, w tym przede wszystkim dokumenty i orzeczenia z k. 219, 289, 566 i nast., 577 i nast., 596 i nast. , 2359-2403, 2513-2516,

- akta sprawy II ko 613/16,

Sąd zważył co następuje:

Zgodnie z art.417 k.c. Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej. Powszechnie przyjęte jest zatem, iż prowadzenie jakiegokolwiek postępowania publicznoprawnego (jak np. karnego) nie może być zakwalifikowane jako bezprawne z tego powodu, iż organ prowadzący postępowanie niewłaściwie zinterpretował prawo, wydał błędną decyzję lub powstrzymał się od jej wydania uznając, że nie ma ku temu odpowiednich podstaw. Zgłoszone naruszenie było by uzasadnione jedynie wówczas, gdyby działania osób wykonujących władzę publiczną okazały się bezpodstawnymi, a osoba zainteresowana doznała z tego powodu szkodę. Nadto pomiędzy działaniem czy zaniechaniem, a szkodą musiałby istnieć związek przyczynowy. Zasadą jest dochodzenie roszczeń cywilnoprawnych wynikłych ze szkód spowodowanych niezgodnym z prawem działaniem organów władzy publicznej w oparciu o art.417, 417¹ i 417² k.c. na drodze postępowania cywilnego. W postępowaniu karnym są jednak wyjątki, w których odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej uregulowano w sposób autonomiczny wyłączający stosowanie art.417 i nast. k.c. Jeden z nich przewidziany jest w art.552§1-4 k.p.k. Zgodnie z **aktualnym brzmieniem art.552§4 k.p.k.** odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania.

W kontekście powyższego należało ocenić roszczenie powoda z punktu widzenia jego dopuszczalności. Kodeks postępowania karnego w art. 555 określił terminy przedawnienia takich roszczeń. Zgodnie z brzmieniem tego artykułu roszczenia przewidziane w tym rozdziale przedawniają się po upływie roku od daty uprawomocnienia się orzeczenia dającego podstawę do odszkodowania i zadośćuczynienia, w wypadku tymczasowego aresztowania - od daty uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w razie zaś zatrzymania - od daty zwolnienia. W przedmiotowej sprawie wnioskodawca został zwolniony w dniu 02 sierpnia 2012r. a zatem jego roszczenie z tytułu niesłusznego zatrzymania przedawniło się z dniem 02 sierpnia 2013r. Przy czym w realiach przedmiotowej sprawy nie sposób przyjąć, iż uwzględnienie zarzutu przedawnienia podniesionego przez Prokuratora było by sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Jeszcze w toku postępowania, po zwolnieniu wnioskodawcy, a od dnia 01 lipca 2015r. obowiązywały nawet dłuższe terminy przedawnienia (3 lata), a wnioskodawca korzystając cały czas z pomocy profesjonalnego obrońcy ustanowionego z wyboru, którego uwadze nie powinna ująć ta istotna zmiana k.p.k. , nie skorzystał również z tej możliwości. W tym kontekście można się odnieść do ugruntowanego już poglądu, że konstytucyjny charakter prawa do żądania zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne pozbawienie wolności lub zatrzymanie, nie zwalnia uprawnionych z obowiązku respektowania przepisów regulujących sposób realizacji tego prawa, począwszy od terminowego zgłoszenia żądania, które ulega przedawnieniu po upływie określonego terminu, a także podjęcia ciężaru dowodzenia tegoż roszczenia. Nie można bowiem uznać za zasadny argument, że skoro okres przedawnienia roszczenia w przedmiocie zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie został przez ustawodawcę określony jako zbyt krótki, to podniesiony przez prokuratora zarzut przedawnienia jest niezgodny z zasadami współżycia społecznego (tak m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29.09.2011r. wydany w sprawie II Aka 343/11). Na kanwie podobnych spraw do niniejszego zagadnienia wypowiadała się również Trybunał Konstytucyjny, który w wyroku z dnia 11.10.2012r. wydanym pod sygnaturą SK 18/10 stwierdził, że art. 555 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, ze zm.) w zakresie, w jakim wprowadza roczny okres przedawnienia dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia od Skarbu Państwa w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, jest zgodny z art. 41 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Pomimo następnej zmiany terminu przedawnienia na okres 3 letni, powrócono obecnie (od 15 kwietnia 2016r.) do rocznego terminu przedawnienia.

Stąd też w tym zakresie wiosek L. J. z uwagi na przedawnienie roszczenia, nie mógł być uwzględniony.

W kwestii natomiast odszkodowania to na czas złożenia wniosku , przepisy k.p.k. nie przewidują już możliwości dochodzenia od Skarbu Państwa odszkodowania za stosowanie np. środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych. Artykuły 552a i 552b kodeksu postępowania karnego dotyczące odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę zostały bowiem uchylone przez art. 1 pkt. 132 ustawy z dnia 11 marca 2016r. zmieniającej m.in. ustawę k.p.k. z dniem 15 kwietnia 2016r. Pełnomocnik wnioskodawcy pomimo, że domagał się we wniosku odszkodowania za niesłuszne stosowanie środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia

w czynnościach służbowych – czyli stricte nawiązującego do nie obowiązujących już przepisów art.552a i 552b k.p.k. – nie wskazał zresztą ani podstawy prawnej tego żądania (mając świadomość, że taka już nie obowiązuje), ani w uzasadnieniu nie odniósł się do tego, na czym to żądanie opiera. Analizując ustawę zmieniającą z dnia 11 marca 2016r. nie sposób dojść do przekonania, iż w stosunku do wnioskodawcy należy zastosować przepisy obowiązujące uprzednio, to jest przed dniem 15 kwietnia 2016r.

Wniosek został bowiem złożony pod rządami obecnie obowiązującego kodeksu postępowania karnego (i to ponad pół roku od jego obowiązywania), i ustawa nie przewiduje już odpowiedzialności Skarbu Państwa, takiej jak w uchylonych art.552a i 552b k.p.k.

Ustawa zmieniająca została ogłoszona w dzienniku ustaw i weszła w życie po ustalonym okresie vacatio legis- każdy mógł i powinien się z nią zapoznać, zwłaszcza profesjonalny obrońca (pełnomocnik) występujący w sprawach karnych.

Przepisy zawarte w ustawie z dnia 11 marca 2016r. nie pozwalają na stosowanie przepisów uprzednio obowiązujących (uchylonych), do spraw wszczętych już i rozpoznawanych w czasie obowiązywania znowelizowanego kodeksu postępowania karnego : art.21 teźże ustawy stanowi wprost, iż w razie wątpliwości czy stosować prawo dotychczasowe czy przepisy niniejszej ustawy, stosuje się przepisy niniejszej ustawy. Artykuł 20 stanowi jedynie, iż czynności procesowe dokonane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy są skuteczne, jeżeli dokonano ich z zachowaniem przepisów dotychczasowych.

Kodeks postępowania karnego nie reguluje wprost kwestii ewentualnych tzw. praw nabytych, i okoliczność, że wnioskodawca nabył prawo żądania odszkodowania z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie w czasie obowiązywania przepisów art.552a i 552b k.p.k. nie oznacza, że w momencie ich uchylecia przez ustawodawcę, prawa te wciąż mu przysługują, tym bardziej, że wnioskodawca mógł wystąpić z roszczeniem jeszcze w czasie obowiązywania poprzedniej ustawy k.p.k. – miała na to czas od 16 lutego aż do 14 kwietnia 2016r. i z tej możliwości nie skorzystał. Sama koncepcja praw nabytych nie tylko, że nie jest wprost uregulowana w k.p.k. to nadto nie ma charakteru absolutnego. Zasada praw nabytych znajduje zastosowanie najszersze w prawie karnym materialnym i np. podatkowym, a kwestie odszkodowania i zadośćuczynienia regulują wprost przepisy procesowe. W końcu, w przypadku wątpliwości intencji ustawodawcy co do stosowania nowych przepisów czy uprzednich, znajduje jako ultima ratio domniemanie bezpośredniego działania prawa nowego. Zmiana przepisów pozwalających na dochodzenie swoich roszczeń od Skarbu Państwa nie oznacza utrwalenie wcześniejszego stanu na przyszłość.

Wnioskodawca nie pozostaje nadto pod ochroną art.4 k.k. gdyż przepis ten dotyczy wyłącznie przestępstw i ich sprawców, a nie innych spraw, w tym regulowanych przepisami rozdziału 58 k.p.k. a reguła ta nie ma odpowiednika w kodeksie postępowania karnego.

W kwestii stosowania właściwych przepisów w przypadku zmiany ustawy, wypowiedział się również Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 29 listopada 2016r. w sprawie I KZP 10/16. Jakkolwiek uzasadnienie i teza dotyczą zwłaszcza przepisów proceduralnych i kwestii doręczania orzeczeń i pouczeń, to wiele uwag i wytycznych w nim zawartych można odnieść i do niniejszej sprawy. Wnioski są jednoznaczne - podstawową formą rozwiązywania problemów intertemporalnych jest reguła stosowania prawa nowego, zwana regułą bezpośredniego stosowania ustawy nowej albo regułą „chwywania w locie”. Zasada ta jest swego rodzaju metazasadą intertemporalną i nawet gdy nie jest wprost zapisana w ustawie, należy domniemywać jej obowiązywania – warto na to zwrócić uwagę pomimo faktu, iż ustawodawca wprost wskazał w ustawie z dnia 11 marca 2016r. prymat ustawy nowej (cytowany już powyżej art.21 teźże ustawy). Nie sposób również stosować przepisy przejściowe poprzednich ustaw (w tym ustawy z 27 września 2013r.) - skoro bowiem nowa ustawa zawierająca własne przepisy przejściowe wchodzi w życie, to wcześniejsze regulacje dotyczące między innymi okresów przejściowych, tracą moc.

Zatem Sąd uznając, iż w sprawie niniejszej, w zakresie roszczenia wnioskodawcy znajdują zastosowanie przepisy nowe, obecnie obowiązujące, które obowiązywały także w czasie złożenia wniosku o zadośćuczynienie i odszkodowanie, roszczenie L. J. o zadośćuczynienie za niesłuszne zatrzymanie uległo przedawnieniu, a co do roszczenia o

odkodowanie z tytułu stosowanego środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia w czynnościach służbowych, jako nie uregulowane obecnie w k.p.k. to brak jest obecnie podstawy prawnej do uwzględnienia tego roszczenia. Pomimo, iż samo roszczenie ma charakter materialno prawny, to regulują kwestie jego dopuszczalności i terminu przedawnienia przepisy procesowe, w oderwaniu od których Sąd nie może decydować o zasadności roszczenia. Przepisy zawarte w oddziale 58 k.p.k. regulują całokształt uprawnień i obowiązków wnioskodawcy co do podstawy roszczenia i terminów przedawnienia, a jedynie w zakresie nieuregulowanym odsyłają do przepisów kodeksu postępowania cywilnego, mają więc szerszy zakres niż sugerował to pełnomocnik wnioskodawcy (np. w zażaleniu). Tzw. chwytanie w locie przez nowe przepisy spraw wszczętych, wszczynanych (czy też dopiero dających podstawę do występowania z konkretnymi żądaniem – jak w rozdziale 58 k.p.k.) – ma charakter prymatu tych przepisów, a stosowanie uprzednio obowiązujących ma charakter wyjątkowy, i to wtedy kiedy ustawodawca wprost to wskazuje, co w niniejszej sytuacji sprawy nie ma miejsca. Prymat zasady bezpośredniego stosowania ustawy nowej i nawet jej domniemanie, gdy nie jest to wyrażone wprost , znajduje pełne oparcie w wykładni ustawy z 11 marca 2016r., doktrynie i orzecznictwie (jak wskazano zresztą powyżej) .

Stąd też wniosek L. J., z powodów wskazanych powyżej, oddalono w całości.